

Dialog – ett förslag

av David Bohm, Donald Factor & Peter Garret

Vi föreslår ett slags kollektiv undersökning, inte enbart av innehållet i det som var och en av oss säger, tänker och känner, men också av de underliggande motiv, antaganden och övertygelser som får oss att göra så.

- Dialog – ett förslag
- Varför dialog?
- Avsikt och mening
- Vad dialog är inte
- Hur inleds en dialog
 - Vila
 - Deltagarantal
 - Varaktighet
 - Ledarskap
 - Ämnesval
- Dialog i existerande organisationer
- Slutord
- Copyright notice

Dialog – ett förslag

En dialog, såsom vi vill använda ordet, är ett sätt att utforska orsaker till de många kriserna som möter mänskligheten idag. Det gör möjligt att undersöka, och förstå, den sortens förlopp som splittrar och hindrar verklig kommunikation mellan individer, nationer och även olika delar av en enda organisation. I vår moderna kultur kan män och kvinnor samspela med varandra på många sätt: de kan sjunga, dansa eller leka med små svårigheter men deras förmåga att prata med varandra om ämnen som angår dem i djupet verkar ständigt leda till konflikter, oenighet och ofta till våld. Ur vår synvinkel pekar det här förhållandet till djupa och genomträngande brister i den mänskliga tankeprocessen.

I en dialog kan en grupp människor utforska individuella och kollektiva förutsättningar, idéer, övertygelser och känslor som subtilt behärskar deras samspel. Det ger ett tillfälle att delta i en process som visar upp framgångar och misslyckanden i kommunikation. Det kan ofta avslöja förbryllande mönster av brist på

sammanhang som leder till att gruppen undviker vissa frågor eller, i andra hand håller fast, bortom allt förnuft, vid sin ståndpunkt och försvarar åsikter i vissa särskilda ämnen.

En dialog är ett sätt att betrakta, kollektivt, hur dolda värderingar och avsikter kan styra vårt beteende, och hur osedda kulturskillnader kan krocka utan vår insikt om vad som händer. Därför kan den bli sedd som en arena var kollektivt lärande kan äga rum och varifrån en känsla av ökad harmoni, vänskap och kreativitet kan uppstå.

Eftersom dialogens väsen är utforskande, fortsätter dess mening och metod att veckla ut sig. Inga strikta regler kan sättas upp för att leda en dialog, eftersom dess väsen är lärande – inte som menas med förbruk av information eller lärosatser meddelade av en auktoritet, eller som granskning eller kritiserande av en särskild teori eller program, men snarare som en del av utvecklingsprocessen i kreativ delaktighet mellan jämlikar.

Likväl känner vi att det är viktigt att dess mening och bakgrund blir förstådda.

Vårt sätt att närma sig den här formen av dialogen uppstod from en serie samtal som började i 1983, var vi undersökte David Bohms förslag om att den genomträngande bristen på sammanhang i den mänskliga tankeprocessen är den väsentliga orsaken till de oändliga kriserna som drabbar människosläktet. Det här ledde oss, under de följande åren, till att sätta igång ett antal större diskussioner och seminarier i olika länder med varierande grupper som i sin tur började ta en dialogform.

När vi fortsatte blev det ännu klarare att den här dialogprocessen är ett kraftfullt medel för att förstå hur tanken fungerar. Vi blev medvetna om att vi lever i en värld tillverkad av nästan enbart mänsklig uppfinningsrikedom, och således av mänsklig tanke. Rummet var vi sitter, språket som dessa ord är skrivna med, våra nationella gränser, vårt värdesystem, och även det som vi tar givet som vår direkta varseblivning av verkligheten är huvudsakligen manifestationer av sättet hur mänskliga varelser tänker och har tänkt. Vi inser att utan beredvillighet till att undersöka den här situationen och genom att uppnå djupa insikter i den, kan de verkliga kriserna av vår tid inte bli besvarade, eller vi kan inte hitta något annat än tillfälliga lösningar till den oerhörda samlingen mänskliga problem som nu möter oss.

Vi använder här ordet *tanke* för att beteckna inte enbart produkter av vårt medvetna intellekt men också känslor, emotioner, avsikter och önsknings. Det innehåller också sådana subtila, betingade manifestationer av kunskap som de som tillåter oss att göra begripligt följderna av separata scener i en film, översätta abstrakta symboler på en trafikskylt så att de blir förstådda, icke-verbala processer använda i grundutvecklingen eller mekaniska värdigheter som att cykla. Väsentligen tanke, i den här betydelsen av ordet, är en aktiv respons till minnet i varje livsskede. Så gott som all vår kunskap är skapad, uppvisad, meddelad, omvandlad och tillämpad av tanken.

För att ytterligare göra klart det här synsättet föreslår vi, med hjälp av lite spänd uppmärksamhet, att även det som vi kallar som rationellt tänkande kan ses innehålla en stor del av reaktioner beroende av och grundade på tidigare tankar. Om vi tittar försiktigt på det som vi vanligtvis tar givet som verklighet börjar vi inse att det innehåller en samling av begrepp, minnen och reflexioner färgade av våra personliga behov, rädslor och förhoppningar, allt som är begränsat och förvanskat av språkliga begränsningar och historiska vanor, kön och kultur. Det är ytterst svårt att rycka loss den här blandningen, eller någonsin vara säker om det som vi upplever – eller som vi kanske anser om de där upplevelserna – överhuvudtaget är sant.

Vad som gör situationen så allvarlig är att tanken i allmänhet döljer det här problemet from vår omedelbara medvetenhet, och lyckas frambringa känslan att var och ens tolkning av världen är det enda förnuftiga sättet om att hur den kan tolkas. Vad som behövs är ett medel med vilket vi kan lugna ner tankeprocessen för att kunna betrakta den samtidigt som den aktuellt inträffar.

Våra fysiska kroppar har den här förmågan men tanken verkar sakna den. Om du lyfter din arm så vet du att du vill göra det, att ingen annan gör det för dig. Det här kallas för *proprioception* (rörelse- och positionssinne). Vi kan vara medvetna om våra kroppars rörelser när de aktuellt inträffar men i allmänhet saknar vi den här sortens förmåga i tankevärlden. Exempelvis lägger vi inte märke till att vår attityd mot en annan person kanske blir genomgripande påverkad av någon annan som delar vissa aspekter av hans beteende eller även av utseendet. I stället för det, antar vi att vår attityd mot honom härrör from hans nuvarande uppförande. Problemet med tanken är att den sortens uppmärksamhet som behövs för att upptäcka den här bristen på sammanhang verkar sällan vara tillgänglig när den behövs som mest.

Varför dialog?

En dialog är angelägen om att lämna ett rum var en sådan uppmärksamhet kan ges. Den tillåter att blotta tankar och meningar som möjliggör ett slags kollektiv proprioception eller omedelbar reflektion tillbaka av både tankeinhållet och den mindre synbara, dynamiska bakgrunden som råder över det. I dialogen kan det upplevas både individuellt och kollektivt. Varje lyssnare kan reflektera tillbaks till varje talare, och till resten av gruppen, en synpunkt på något antagande och outtalad innebörd om vad som har uttalats parallellt med det som har undvikits. Det skapar ett tillfälle för varje deltagare att undersöka fördomar, förutfattade meningar och utmärkande drag som ligger bakom hans eller hennes tankar, åsikter och känslor, längs med de roller som han eller hon har en vanemässig benägenhet att spela. Och det erbjuder ett tillfälle att dela med sig de här insikterna.

Ordet *dialog* härstammar från två rötter: *dia* som betyder ”genom” och *logos* som betyder ”ord”, eller mera specificerad, ”mening av ord”. Det ger en bild av en ström av mening som flyter omkring och genom deltagarna. Varje människa kan engagera sig i en dialog – man kan till och med ha en dialog med sig själv – men det där slags dialog som vi föreslår här innefattar en grupp mellan 20 och 30 personer som sitter i en cirkel och pratar med varandra.

En föreställning av innebörden av en sådan dialog kan hittas i berättelser om jaktlag i den här storleken, som, när de möts för att prata med varandra, har ingen dagordning och ingen förutbestämt avsikt. Inte desto mindre, sådana sammankomster verkar förmedla och förstärka ett sammanhållande band eller vänskap som tillåter dess deltagare att veta vad som fodras av dem utan behov av instruktioner eller mycket verbalt tankeutbyte. Med andra ord kan det kanske kunna kallas för en sammanhängande kulturform av delad mening som uppstår i en grupp. Det är möjligt att den här sammanhållningen existerade i det förgångna i samhällen innan teknologin började förmedla vår erfarenhet av en levande värld.

Dr Patric de Maré, psykiatriker som arbetar i London, har lett ett banbrytande arbete längs likartade linjer av samma mått, i avsikten som beskrivs med termen *socioterapi*. Hans ståndpunkt är att den grundläggande orsaken av en djup och genomträngande sjukdom i vårt samhälle kan hittas på den sociokulturella nivån, och att sådana grupper kan tjäna som mikrokulturer varifrån ursprunget till bräckligheten i vår utbredda civilisation kan bli avslöjad. Vår erfarenhet har lett oss till att utvidga det här uttalandet om dialogen till att betona och ge en särskild uppmärksamhet till den grundläggande rollen av tankeaktivitet i frambringandet och upprätthållandet av de här förhållandena.

Som en mikrokosmos av en väldig kultur, dialogen tillåter ett vitt spektrum av möjliga samband att avslöjas. Det kan avslöja samhällets påverkan på individen och individens påverkan på samhället. Det kan visa hur makten har övertagits eller gets bort, och hur genomträngande de i allmänhet obemärkta regler i systemet som upprätthåller vårt samhälle är. Men den är djupt angelägen om att förstå dynamiken av hur vår tanke uttänker sådana förbindelser.

Den är inte angelägen om avsikten att försöka förändra eller omvandla beteendet eller att försöka få deltagarna att gå mot något förutbestämt mål. Varje sådant försök skulle förvanska och fördunkla den processen som dialogen har satt upp för att utforska. Inte desto mindre, förändringar uppstår på grund av att betraktade tankar beter sig på ett annat sätt än obetraktade tankar. Dialog kan således bli ett tillfälle för tanken och känslan att leka fritt i oavbruten följd i djupare och mera allmän mening. Varje ämne kan bli innefattat och inget innehåll är uteslutet. En sådan aktivitet är mycket sällsynt i vår kultur.

Avsikt och mening

Vanligtvis samlas människor antingen för att fullborda en uppgift eller för att bli underhållna, bägge fall kan bli klassade som förutbestämda avsikter. Men till sitt väsen är dialogen inte förenlig med några sådana avsikter utöver deltagarnas intresse i oförutsägbarhet och avslöjanden av djupare kollektiva meningar som kan bli avslöjade. Dessa kanske för tillfället blir underhållning, upplysning, leder till nya insikter eller vänder sig mot förekommande problem. Men överraskande, på dess tidigare stadier, leder dialogen ofta till en upplevelse av frustration.

En grupp människor inbjudna till att ge deras tid och seriösa uppmärksamhet till en uppgift som har inget synbart mål och inte är ledd mot någon känd riktning kanske snabbt hittar sig själva uppleva mycket ångest eller obehag. Det kan leda någon till önskan att bryta, antingen genom att hoppa av från gruppen eller genom att försöka styra och ge den en riktning. I förväg inte erkända avsikter vill avslöja sig själva. Starka känslor ska bli avslöjade, utmed tankar som ligger under dem. Man kanske tar en fixerad ståndpunkt och motsättningar blir ofta resultatet. Allt det här är en del av processen. Det ingår i dialogen och håller den oavbrutet utvidgande mot nya områden.

I sällskap mellan 20 och 40 personer, ytterst stor frustration, vrede, konflikter eller andra svårigheter kanske dyker upp, men i en grupp av denna storlek kan sådana problem behärskas relativt lätt. I själva verket kan de bli en central brännpunkt för utforskandet i vad som kanske kan bli förstådd som ett slags ”meta-dialog”, syftande till att klargöra själva processen av dialogen.

När känsligheten och erfarenheten ökar, en förnimmelse av delad mening dyker upp var människor upptäcker att de inte motsätter en annan, eller helt enkelt samverkar med varandra. Ökande förtroende mellan gruppmedlemmarna – och förtroendet för processen i sig själv – leder till att uttrycka tankar och känslor som vanligtvis hålls dolda. Ingen enskild individ eller subgrupp kan uppnå en dominerande ställning eftersom varje enskilt ämne, innehållande dominansen och

underkastelsen, alltid finns tillgängligt för att bli betraktat.

Deltagarna finner sig vara är inblandade i en ständigt föränderlig och utvecklande sammanslutning av en gemensam mening. Ett delat innehåll av medvetandet dyker upp som tillåter en nivå av kreativitet och insikter som vanligtvis inte är tillgängliga för individer eller grupper som samverkar på ett mera familjärt sätt. Det här avslöjar en aspekt av dialogen som Patric de Maré har kallat för *koinonia*, ett ord som betyder ”opersonlig vänskap”, som var ursprungligen använt för att beskriva den tidigare formen av atensk demokrati var alla stadens fria män samlades för att styra över sig själva.

När den här vänskapen har upplevts börjar den ge företräde till ett mera öppet innehåll av konversationen (sic.). Det är ett viktigt stadium i en dialog; stunden för växande sammanhållning, när gruppen kan röra sig utöver insedda blockeringar eller begränsningar mot nya områden. Men där finns också en punkt när gruppen kanske kopplar av och solar sig i glansen som följer med experimentet. Det här är ett läge som skapar ibland förvirring mellan en dialog och vissa former av psykoterapi. Deltagarna kanske vill klamra sig fast vid gruppen för att bevara den angenäma känslan av trygghet och samhörighet som följer med det här stadiet. Det liknar känslan av samhörighet som ofta uppnås i terapigrupper eller salonger*, var det är bevisat att de använda metoderna har varit framgångsrika. Utöver en sådan synpunkt, finns likväl även mera betydelsefulla och subtila världar av kreativitet, intelligens och förståelse som kan bli närmade endast genom fortsatt undersökning och riskfyllt återgående till områden av potentiellt kaotisk och frustrerande osäkerhet. Där finns ingen påtvingad enighet, eller inget försök för att undvika konflikter.

* **salong** (fransk *salon*) benämning på de litterära salonger, eller informella diskussionssammanskomster, som ursprungligen hölls i Frankrike. Ö.a.

Vad dialog är inte

En dialog är inte en diskussion (*discussion*), ett ord som delar sin rotmening med ”slag” (*percussion*) och ”skakning” (*concussion*), som båda innefattar att bryta saker upp. Inte heller är den en debatt. Dessa former av konversation innehåller en tendens att peka mot ett mål, pressa fram en överenskommelse, försöka lösa ett problem eller att argumentera för sina egna åsikter. Det är inte heller ett sällskapsrum, som är ett slags samling som är både informell och oftast karakteriserad av avsikten att underhålla, byta vänskap, småprata eller byta annan information. Även om ordet *dialog* ofta har använts på likartade sätt, dess djupare ursprungsbetydelse låter förstå att det är huvudsakligen inte intresserad av något av detta.

En dialog är inte ett nytt namn för terapigrupper eller sensitivitetsträning, även om det på ett ytligt sätt liknar dessa och andra besläktade former av grupparbete.

Hur inleds en dialog

○ Vila (*suspension*)

Att låta tankar, impulser, bedömanden osv. vila, ligger vid hjärtat av dialogen. Det är en av dess viktigaste nya aspekter. Det är inte lätt att begripa eftersom aktiviteten är både obekant och subtil. Vilan innefattar uppmärksamhet, lyssnande och seende, och det är grundläggande för utforskandet. Att tala är nödvändigt, självklart, för utan det skulle det finnas lite för dialogen att utforska. Men den aktuella processen av dialogen i utforskandet sker under lyssnandet – inte endast på andra utan också på sig själv. Vilan innefattar exponering av dina reaktioner, impulser, känslor och åsikter på ett sådant sätt att de kan bli sedda och kända inom ditt eget

Dess konsekvenser kanske blir psyko-terapeutiska men den försöker inte fokusera till att avlägsna emotionella blockeringar av någon av deltagarna eller att lära, träna eller analysera. Inte desto mindre är det en arena var lärande och upplösande av blockeringar kan ske och ofta gör det. Det är inte en teknik för problemlösning eller konfliktlösning, även om problemen kanske väl blir upplösta under loppet av dialogen, eller kanske senare, som ett resultat av tillväxande förståelse och vänskap som förekommer mellan deltagarna. Det är, som vi har betonat, huvudsakligen ett medel att utforska tanken.

Dialogen liknar ett antal andra former av gruppaktiviteter och kanske ibland innehåller några aspekter av dem, men den är i själva verket någonting nytt i vår kultur. Vi tror att den är en aktivitet som kanske väl ska visa sig vara livskraftig för framtidens hälsa i vår kultur.

psyke och alltså bli reflekterade tillbaka av andra i gruppen. Det betyder inte förträngning eller undertryckande, eller även uppskjutning av dem. Det betyder, helt enkelt, att ge dem seriös uppmärksamhet så att deras strukturer kan bli beaktade under tiden när de aktuellt inträffar. Om du kan ge uppmärksamhet, exempelvis, till de starka känslorna som kanske åtföljer uttrycket av en speciell tanke – antingen din egen eller andras – och hålla uppmärksamheten kvar, aktiviteten av tankeprocessen har en tendens att lugna ner sig. Det här kanske tillåter dig att börja se den djupare meningen som ligger under din tankeprocess och till känslan av ofta osammanhängande struktur

av varje handling som du kanske annars genomför automatiskt. På liknande sätt, om en grupp kan låta sådana känslor vila och ge dess uppmärksamhet till dem när hela denna process som flyter from tanken, till känslan, till agerandet inom gruppen, likaså kan lugna ner sig och avslöja dess djupare, subtilare meningar längs med några av dess indirekta förvrängningar, leder det till vad som kunde beskrivas som ett nytt slags sammanhängande, kollektiv intelligens.

○ **Deltagarantal**

En dialog fungerar best mellan 20 och 40 personer som sitter ansiktena mot varandra i en cirkel. En grupp av den här storleken tillåter uppdykandet och betraktandet av olika subgrupper som kan hjälpa till att avslöja några av de olika sätt var tanken fungerar kollektivt. Detta är viktigt eftersom olikheter mellan sådana subgrupper ofta blir obemärkta orsakande misslyckad kommunikation och konflikter. Mindre grupper, i andra hand, saknar den nödvändiga mångfalden som behövs till för att avslöja dessa tendenser och vill i allmänhet betona mer familjära sällskap och familjeroller och -relationer.

Med några grupper har vi haft så många som 60 deltagare, men med ett så stort antal blir processen ohanterlig.

○ **Varaktighet**

En dialog behöver lite tid för att komma igång. Det är ett ovanligt sätt av deltagande med andra och någon sorts introduktion behövs var meningen av hela aktiviteten kan bli kommunicerad. Men även med en tydlig introduktion, när gruppen börjar prata med varandra, erfar den ofta förvirring, frustration, och en besvärande oro, men i vilket fall som helst är den aktuellt engagerat sig i dialogen. Det skulle vara väldigt optimistiskt att förmoda att dialogen skulle börja flyta eller röra sig mot något

Att låta tankar, impulser, bedömningar osv. vila kräver seriös uppmärksamhet på hela denna process som vi har betraktat – både på ens egen och på gruppens. Det här medför att det först kan verka bli ett mödosamt arbete. Men om man står ut med det här arbetet, ens förmåga att ge sådan uppmärksamhet utvecklas ständigt så att mindre och mindre ansträngning behövs.

Två cirklar med en gemensam mittpunkt behövs för att alla får plats så att de kan se och höra varandra. Det placerar dem i bakre raden ogynnsamt, och mindre antal deltagare har möjlighet att prata.

Vi kanske påminner här att några deltagare tenderar till att prata mycket medan andra finner sig svårt att prata i grupper. (Det är värt att komma ihåg, i alla fall, att ordet *deltagande – participation* – har två betydelser: ”to partake of” och ”to take part in”.) Lyssnandet är minst lika viktigt som pratandet. Ofta de tystare deltagarna vill börja prata mera när de blir bekanta med dialogerfarenheten medan de mera dominanta individerna finner sig själva ha en tendens för att prata mindre och lyssna mera.

större djup i dess första sammankomst. Det är viktigt att påpeka att det behövs tålmod.

När man sätter upp en dialog är det praktiskt att i början komma överens om sessionens längd och att ge ansvar till någon som säger när tiden är slut. Vi har upptäckt att cirka två timmar är optimal. Längre sessioner riskerar en utmattningsfaktor som tenderar att försvaga kvaliteten av deltagandet. Många terapigrupper använder förlängda maratonsessioner som utnyttjar den här

försvagningsfaktorn för att bryta ner några hämningar av deltagarna. Dialogen i andra hand är mera angelägen om att utforska sociala konstruktioner och hämningar som påverkar vår kommunikation hellre än att försöka kringgå dem.

Ju mera regelbundet gruppen kan mötas, desto djupare och mera meningsfullt ska utforskningsområdet bli. Veckosluten har ofta blivit använda för att tillåta en serie av sessioner, men om dialogen fortsätter en längre tidsperiod föreslår vi att det ska bli minst en veckas uppehåll mellan varje

○ **Ledarskap**

En dialog är framför allt en konversation mellan jämlikar. Ingen kontrollerande auktoritet, det spelar ingen roll hur försiktigt eller känsligt tillämpad, ska se till att hindra och förbjuda tankens fria lek och de ofta ömtåliga och subtila känslorna som annars skulle bli delade. Dialogen är ömtålig för manipulation, men dess anda består inte av detta. Hierarki har ingen plats i dialogen.

I alla fall, på de tidigare stadierna behövs lite vägledning för att hjälpa deltagarna inse den subtila skillnaden mellan en dialog och andra former av gruppprocesser. Minst en, eller helst två, erfarna handledare är nödvändigt. Deras roll skulle vara att någon enstaka gång peka ut situationer som

○ **Ämnesval**

En dialog kan börja med vilket samtalsämne som helst som intresserar deltagarna. Om någon gruppmedlem känner att vissa växlingar eller ämnes-områden är störande eller olämpliga, är det viktigt att de uttrycker dessa tankar inom dialogen. Inget innehåll borde bli uteslutet.

lyckad session för att tillåta tid för individuell reflektion och vidare tänkande. Det finns ingen gräns för hur länge en dialoggrupp kan fortsätta dess utforskande. Men det skulle strida mot dialogens anda om den skulle bli fastställd eller institutionaliserad. Detta föreslår öppenhet till ständigt skiftande medlemskap, förändrade planer, eller andra manifestationer av seriös uppmärksamhet på en underförstådd stelhets som kanske håller fast. Eller man kan bara upplösa gruppen efter en viss period.

kanske verkar presentera ömma punkter när gruppen har kört fast, med andra ord, att hjälpa processen av kollektiv proprioception, men dessa inblandningar borde aldrig bli manipulerande eller påträngande. Ledarna är deltagare precis som alla andra. Vägledning, när det känns nödvändigt, borde ta formen av "ledarskap bakifrån" (*leading from behind*) för att skydda sig mot avsikten att göra sig övertydlig så snabbt som möjligt

Emellertid, det här förslaget är inte avsett som ersättning för erfarna ledare. Vi föreslår ändå att dess innehåll gås genom med gruppen på dess inledande möte, så att alla deltagare kan vara tillfredsställda med att de har gett sig in på samma experiment.

Deltagarna vill ofta småprata eller uttrycka deras missnöje eller frustration efter en session, men det är precis den sortens material som erbjuder den mest fruktbara grunden för att flytta dialogen till djupare världar av mening och sammanhang bortom ytligheten i grupptänkande, gott uppförande eller middagskonversation.

Dialog i existerande organisationer

Än så länge har vi huvudsakligen diskuterat om dialoger som samlar ihop individer med olika bakgrunder hellre än from existerande organisationer. Men dess värde blir kanske uppmärksammas också av medlemmar i en organisation som ett sätt att öka och berika deras egen kollektiva kreativitet.

I det här fallet ska dialogprocessen förändras betydligt. Medlemmarna i en existerande organisation har redan fått utveckla ett antal olika slags relationer med varandra inom deras organisation som en helhet. Där kanske finns sedan tidigare en hierarki eller ett känt behov för att skydda ens kollegor, arbetslag eller avdelning. Där kanske finns rädsla för att uttrycka tankar som kanske blir sedda som kritiska av dem som sitter högre i en organisation eller av normer inom organisationskulturen. Karriärer eller det sociala acceptandet av individuella medlemmar kanske kommer att bli hotade av delaktigheten i en process som lägger tonvikten på genomsynlighet, öppenhet, ärlighet, spontanitet och det där slags djupa intresse i andra som kanske sträcker ut på områden av sårbarhet som kanske länge har hållits dolda.

I en existerande organisation ska dialogen troligen mycket snabbt börja med att utforska

all det tvivel och de rädslor som delaktigheten säkerligen lyfter upp. Medlemmarna kanske borde börja med en ganska detaljerad dagordning varifrån de eventuellt kan bli uppmuntrade till att avvika. Det här skiljer sig från sättet att närma sig med självvalda eller engångsgrupperingar var deltagarna är fria att börja med vilket ämne som helst. Men som vi benämnde borde inget innehåll bli uteslutet eftersom en tanke för att utesluta ett ämne är i sig själv riklig material för utforskning

De flesta organisationer har inneboende, förutbestämda avsikter och mål som sällan blir ifrågasatta. För det första verkar det här kanske vara oförenligt med fri och öppen tankelek som är så väsentlig för dialogprocessen. Likväl, kan det här också övervinnas om deltagarna hjälps redan från början till att inse att omtanke om sådana ämnen kan visa sig vara nödvändigt för organisationens välmående, och det kan i sin tur hjälpa till att öka deltagarnas självkänsla utmed att man visar hänsyn till någon som kanske hålls fast av andra.

Den kreativa potentialen i en dialog är tillräckligt omfattande för att tillåta tillfälligt upphävande av alla strukturer och förhållanden som bygger upp en organisation.

Slutord

Till sist, vi kanske skulle göra klart att vi inte föreslår dialogen som ett universalmedel eller en metod eller teknik som är utformad till att lyckas med alla former av social växelverkan. Alla ska inte finna det som användbar, eller det är säkerligen inte användbar i alla sammanhang. Det finns ett stort värde att finna i många av gruppsykoterapeutiska metoder och det finns många uppgifter som kräver fast ledarskap och välutformad organisatorisk struktur.

Mycket av det slags arbete som vi har beskrivit här kan bli utfört självständigt, och vi vill gärna uppmuntra till det. Men många av de idéer

framkastade i det här förslaget är ännu ämnen av vår egen fortlöpande utforskning.

Vi råder ingen att ta dem som fixerade, men hellre att bli undersökta som en del av din egen dialog.

Dialogens anda är fri lek, ett slags kollektiv dans av sinnet som, inte desto mindre, har en kolossal kraft och som avslöjar en sammanhängande mening. När det en gång har börjat ska det bli ett fortlöpande äventyr som kan öppna vägen till en betydlig och kreativ förändring. Ω

Copyright notice

Copyright © 1991
by David Bohm, Donald Factor & Peter Garrett.

*The copyright holders hereby give permission
to copy this material and to distribute it to others for non-commercial purposes
including discussion, inquiry, criticism and as an aid to setting up dialogue groups
so long as the material is not altered and this notice is included.
All other rights are reserved.*

Please address any correspondence to:

Dialogue
Hawthorn Cottage
Broad Marston Lane
Mickleton
Glos. GL55 6SF
England

Källa: Dialogue: A Proposal”
by David Bohm, Donald Factor & Peter Garrett
http://www.ratical.org/many_worlds/K/dialogueProposal.html

Översättning: *Tauno Leinonen*

”Dialog - ett förslag” i pdf-format:
<http://www.angelfire.com/folk/bohm/dialog.pdf>

Mera:

Bohm, David:
On Dialogue. (Edited by Lee Nichol)
Routledge, 1999.

Bohm, David:
*Unfolding Meaning –
A Weekend of Dialogue with David Bohm*.
Ark Paperbacks, 1985.

Bohm, David & Edwards, Mark:
*Changing Consciousness,
Exploring the Hidden Source of the Social, Political
and Environmental Crises Facing our World*.
Pegasus, New York, NY. 1992.

Krishnamurti, J. & Bohm, David
Jaget och tiden
Bokförlaget Quick&Kvick, 1999

Bohm, David & Peat, F. David:
Ordning och kreativitet i liv och vetenskap.
Bokförlaget Korpen, 1990, s.82-85, 218-225.

Olausson, Ingrid:
”Hur lär vi oss skapa den sanna dialogen?”
Svenska Dagbladet, 1-3,5/8 1988 (”Idagsidan”)

Internet:

Bohm Dialogue
<http://www.david-bohm.net/dialogue>

Selected Websites on Dialogue
<http://laetusinpraesens.org/links/webdial.php>

Krishnamurti and David Bohm:
On thought, conflict, and dialogue
http://www.ratical.org/many_worlds/K